

ÉSZAKMAGYARORSZÁGI HÍR

**A „Király Lajos” Eszperantó Baráti Kör Tájékoztatója
Miskolc**

2008. Május

Tartalom

MÁJUS.....	3
2008: A Föld Bolygó Nemzetközi Éve	5
A FÖLD ÉVE A Nemzetközi geofizikai Év (1957-58) 50. évfordulóján.....	5
A NYELV – NYELVEK.....	7
Pimasz koldus.....	10
A MISKOLCI ESZPERANTÓ MOZGALOM TÖRTÉNETE	10
Észak-magyarországi Eszperantó találkozóról.....	12
Északmagyarország – magyar irodalom	14
Tatai Nemzetközi Vasutas Eszperantó Baráti Találkozó programja.....	16
Szájról, szájra	17

MÁJUS

Tiszteletadás Kedves Olvasóink!

„Kék az ég, és zöld a fű, és nagyszerű az élet...” éneklé az énekes az egyik magyar táncdalban. Igen, májusra már teljesen kizöldül, megszépül a természet. De sokan ezt nem tudják meglátni, átérezni, mert sok ember küszködik különböző testi vagy lelki problémával, betegséggel mely akár időszakos akár örökös teher számára. A napok összefolynak. Nem látják a benne levők az élet apró szépségeit, melyek a mindennapokat megszépítik és megpihentetnek. Nem régen, egy közúti baleset következtében kórházi ápolásra szorultam. Az egyik kórházi betegársam fia így fordult hozzánk a szobabeliekhez:

Én vagyok a boldogságosztó- és kezét egy láthatatlan kosárba mélyesztette, majd mindenki felé fordulva átnyújtott egy marék boldogságot. Lágy, meleg, szép zengésű férfihangján hallottuk tovább:

„Mindenkiben lakozik boldogság, mellyel észreveheti az élet apró, örömet adó szépségeit. És ezt itt –és ezzel a homlokára, majd a szívére mutatott – meg kell őrizni, éppenúgy, mint ahogyan a tüzet őrizték régen. Ez olyan tűz, mely a boldogtalan időszakokban vigaszt, meleget ad. Én most átadtam egy keveset Önöknek, hogy ezt a fájdalommal teli időszakot könnyebben túléljék, de aztán jól megőrizzék ám azt...”

Ezek a tiszteletadó szavak jutottak most eszembe, amikor ránéztem a májusi eseménynaptárra. Minden népnek vannak emléknapi, nemzeti és társadalmi, családi ünnepei, amikor az elődeink által átélte szomorú vagy vidám eseményekre, küzdelmekre, vereségre, győzelemre emlékezve ünnepelek, és erőt merítünk a jövőhöz. A világ eseményeit a wikipédia nemzetközi eseménynaptára jól mutatja. Ezek, a nemzetközi és a nemzeti tiszteletadás napjai.

A teljesség igénye nélkül megemlítünk néhányat ezek közül..

Május 3: Nemzetközi Sajtószabadság napja: melyen világszerte azokról az újságírókról emlékeznek meg, akiket munkavégzésük során öltek meg.

Május első vasárnapja Magyarországon az **Anyák Napja**

Ebből az alkalomból olvashatják nagy magyar költők szép versét

Kopcsik Marcipánia - Eger

József Attila

Anyám

A bögrét két kezébe fogta,
úgy estefelé egy vasárnap
csöndesen elmosolyodott
s ült egy kicsit a félhomályban.-

Kis lábaskában hazahozta
kegyelmeséktől vacsoráját,
lefeküdtünk és eltűnődtem,
hogyan ők egész fazékkal esznek-

Anyám volt, apró, korán meghalt,
mert a mosónők korán halnak,
a cipeléstől reszket lábuk
és fejük fáj a vasalástól-

S mert hegyvidéknek ott a szennyes!
idegnyugtató felhőjáték
a gőz s levegőváltásul
a mosónőnek ott a padlás-

Látom, megáll a vasalóval.
törékeny termetét a tőke
megtörte, mindig keskenyebb lett-
gondoljátok meg, proletárok-

A mosástól kissé meggörnyedt,
én nem tudtam, hogy ifjú asszony,
álmában tiszta kötényt hordott,
a postás olyankor köszönt néki.
(1931)

Május	3	Japánban, Lengyelországban alkotmányuk ünnepe Kínában az ifjúságé, Hollandiában a felszabadulás napja (a német csapatok 1945-ös kapitulációja).
Május	5	1964 óta Európa Nap
Május	6	Libanonban, Szíriában a Mártírok Napja
Május	11-12	Pünkösd
Május	15	Az Állat és Növényismeret Napja Magyarországon, mely a Fővárosi és Növénykert kezdeményezésére indult el Ugyanezen a napon emlékezünk meg a Szlovákiai Magyarok emléknapjáról is,
Május	16	Oroszország nemzeti ünnepe
Május	18	Internet - és Múzeumi Világnap, továbbá A Földtani

		Természetvédelem napja. Itt javasoljuk elolvasni dr.Breznysnyánszky Károly cikkét.
Május	19	Nemzetközi Férfinap Ebből az alkalomból köszöntjük az újságunk férfi segítőtársait és minden kedves férfiolvasónkat!
Május	25	Afrika Felszabadulásának is a napja, Jordániában a Függetlenség Napja, Argentínában az 1810 évi májusi forradalom emléknapja.
Május	24	Az Európai Nemzeti Parkok Napja 1973 óta. 34 ország csatlakozott hozzá és több mint 400 területért felelős. Svédországban alakultak meg az első Európa Nemzeti Parkok:1909. május 24-én.
Május utolsó vasárnapja		Magyarország a Hősök Napja és egyben a Gyermek Nap is.

Pásztor Lászlóné

Breznysnyánszky Károly 2008: A Föld Bolygó Nemzetközi Éve

Az IUGS (Nemzetközi Geológia Unió) és az UNESCO közös kezdeményezésére a „ Föld Bolygó Nemzetközi Éve” 2008-ban tematikus ENSZ-év lett. A 2007-től 2009-ig zajló Földév keretében világszerte – így Magyarországon is - számos ismeretterjesztő programot szerveznek annak bemutatására, hogy a földtudományok hogyan szolgálják az emberiség, a társadalmak javát.

A hazai rendezvénysorozat fővédnöke **Sólyom László**, a Magyar Köztársaság elnöke. A programokat egy MTA-Unesco szervezésű magyar nemzeti bizottság koordinálja (www.foldev.hu), és a megvalósításban a legkülönbözőbb hazai egyesületek és intézmények vesznek részt, mindenekelőtt a Magyarhoni Földtani Társulat és a Magyar Geofizikusok Egyesülete.

A FÖLD ÉVE A Nemzetközi geofizikai Év (1957-58) 50. évfordulóján

A Nemzetközi Geofizikai Év (IGY) a Föld és Föld körüli térség megismerésére indított első igazán globális projekt – 50. évfordulója („IGY + 50) alkalmából négy különböző „földév”-kezdeményezés jutott el a megvalósulásig: a **Nemzetközi Sarki Év**(IPY, www.ipy.org), az **Elektronikus Geofizikai Év** (EGY, www.egy.org), a **Nemzetközi Heliofizikai Év** (IHY, www.ihy2007.org), valamint a **Föld Bolygó Nemzetközi Éve** (IYPE, www.yearofplanetearth.org).

A Föld Bolygó Nemzetközi Évét – a Nemzetközi Geológiai Unió (IUGS) és az Unesco közös kezdeményezését, mint a legnagyobb szabású „földévet” – az EnsZ is befogadta és 2008-at a Föld Bolygó Nemzetközi Évének nyilvánította. A célkitűzésekről az olvasó MTA-fórumokon először Ádám József akadémikusnak, az MTA. X. (Földtudományok) osztály elnökének a Magyar Tudomány 2007. júniusi számában megjelent tanulmányából tájékozódhatott.

Az emberiség teljes mértékben a Földtől függ. Csakis egy önmagát fenntartó Földrendszerben tudunk létezni. Minél több ismerettel rendelkezünk, annál világosabban látjuk, hogy

vigyáznunk kell a Földre, mert gyermekeink, utódaink léte függ tőle. Meg kell értetnünk a társadalommal, hogy a fenntarthatóság kulcsa a földtudomány. A kutatók a Föld sok titkát feltárták már és hatalmas haladást értek el annak megértésében, hogyan működik a Föld. Az emberiség – sajnos – mindezt az ismeretet nem megfelelően használja. Rossz helyeken építkezünk és egyszer kiaknázzható kincseket pusztítunk el, annak ellenére, hogy a természeti kockázatokat jelentős megbízhatósággal meg tudjuk jósolni. Úgy teszünk, mintha semmiről sem tudnánk, pedig a jobb élet kulcsa ott van a kezünkben. A földtudományok művelői a világon mindenütt készek és felkészültek arra, hogy a társadalomnak biztonságosabb, egészségesebb és gazdagabb környezetet biztosítsanak.

A Föld Bolygó Nemzetközi Évének Jelvénye a Földrendszer kutatóinak együttműködését jelöli meg. A piros szín a szilárd Földet /litoszférát), a sötétkék hidroszférát, a zöld a bioszférát, a világoskék az atmoszférát jelenti. Az eredetileg a 2002-es németországi Földtudományi Év alkalmából készült logo a Német Oktatási Kutatási Minisztérium ajándéka az Unesco és az IUGS közös kezdeményezése számára.

A Föld Bolygó Nemzetközi Éve tudományos és népszerűsítő programja tíz, az emberiség jövője szempontjából meghatározó jelentőségű, tudományágakat összekötő témát ajánl. Ezek: a Föld legjelentősebb ivóvíz-tartalékát képező felszínalatti vizek; a társadalmakat fenyegető természeti veszélyforrások; az egészséges környezet fenntartását célzó Föld és egészség; a jelenkori és a földtörténeti klímaváltozások; a természeti erőforrásokkal, nyersanyagokkal való tudatos gazdálkodás; a Föld mélyének kutatása, belső szerkezetének megértése; a Föld felszínének kétharmadát borító óceánok kutatása; az óriás városok működésének, biztonságos építkezésének megalapozása; a talajok fenntartható hasznosítása; Föld és élet, a bioszféra védelme.

Hazai események

A hazai rendezvényeket egy MTA-Unesco-szervezésű nemzetközi bizottság koordinálja (elnöke Brezsnaynszky Károly, titkára Szarka László, kincstárnoka Haas János), de a program jelentős része néhány szervezet: elsősorban a Magyarhoni Földtani Társulat (www.foldtan.hu) és a Magyar Geofizikusok Egyesülete (www.mageof.hu), továbbá a Magyar Állami Földtani Intézet (www.mafi.hu), az Eötvös Loránd Geofizikai Intézet (www.elgi.hu), a soproni MTA Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézet (www.ggki.hu) és több egyetem öntevékeny munkálkodásán alapul. A hazai hírek, események és tudnivalók (a magyar nemzeti bizottság névsorától kezdve a tervezett események állandóan frissülő listájáig) a www.foldev.hu honlapon olvashatók.

A legfrissebb hazai hír az, hogy a magyarországi rendezvények fővédnöki tisztét **Sólyom László** köztársasági elnök úr elvállalta. A hazai rendezvénysorozat védnökeivé a hazai szervező bizottság – más személyiségek mellett – **Vízi E. Szilvesztert**, a Magyar Tudományos Akadémia elnökét és **Hámori Józsefet**, a Magyar Unesco Bizottság elnökét kérte fel.

Magyar diákok is résztvettek abban a világméretű diákpályázatban, amelynek győztesei 2008. február 12-13-án, a Föld Bolygó Nemzetközi Éve nyitó rendezvényére, a párizsi Unesco-Palotába hivatalosak. Magyarországot Kármán Krisztina, az ELTE geológus hallgatója képviseli. Nyertes pályamunkája egy működő csáposkút-modell.

2008. április 18-20. között látványos központi nyitórendezvény lesz a Magyar természettudományi Múzeumban, amelyet több vidéki esemény / kiállítás megnyitás, előadókör / követ. A számos helyi 2008-as kezdeményezés között feltétlenül megemlíthető a Miskolci Egyetem által a középiskolások számára meghirdetett földtudományi konferencia.

2007-2009 folyamán több nemzetközi tudományos ülés a FÖLDEV keretében kerül megrendezésre. Magyarországról 2008-ban geológiai filmsorozat készült (NKTH-

támogatással), és – ugyancsak az NKTH támogatásával – egy 12 részes földtudományi ismeretterjesztő füzet sorozat is megjelenik, „GEO_FIZIKA” címmel.

Forrás: **Szarka László**, a FÖLDÉV Magyar Nemzeti Bizottság titkára.

(www.vearofplanetearth.org)

Pásztor Lászlóné

2008.

A NYELV – NYELVEK

Éve is

Tanulmány

Ön is tudja, mi is tudjuk, milyen a tavaszi zsongás, amikor újraéled a természet. Csak figyelni kell és kihalljuk belőle a Föld élővilágának ezernyi hangját. Persze, azért vannak az emberi fül számára nem hallhatóak is.

Egyszer azt hallottam egy idős embertől, hogy nem csak az állatok és az ember, de a fák is beszélnek. Akkor, kissé mosolyogtam magamban ezen. Aztán, egy erdőszélen átélt viharban jöttem rá, hogy, bizony nem volt mese az öregember szava. A viharban a fák recsegtek, ropogtak, némelyik ágaival csaknem a földig hajolt. A madarak ijedten csipogtak, hallottam emberi kiáltásokat, a villámtól és mennydörgéstől féltő kutya vonítását. Minden megnyilvánulás más volt. Mindegyiknek más hangja volt. Az ő beszélt nyelvük hangjait hallottam.

A növények „beszéde” a környezeti ráhatásra nyilvánult meg, az állatoké ösztönösen, az embernél már érvényesült mindkettő.

De, az állatok is alkalmazzák a hangjuk mellett mozgásjeleket is gondolataik kifejezésére. Például, a macskák amikor párosodni akarnak, nem csak érdekes hangjukkal hívják fel magukra a figyelmet. Ekkor a testmozgásaik egyike a hempergés.

Ilyen hang és mozgásjeleket adnak a hangyák is, bár az ő beszédüket nem halljuk. Herman Ottó, a 19. századi nagy magyar polihisztor megfigyelte aztán leírta, hogyan adtak egymásnak hang jelet a hangya egyedek, amikor begyűjteni való táplálékot találtak.

Az ember gyermeke a világrajövetele után először csak hangokat hall. Ezeket később megtanulja hozzákapcsolni az őt körülvevő, különböző módon észlelt jelekhez. Mint például szülei arcához - arcjátékához, szülei és mások beszédéhez, az őt körülvevő tárgyak látványához, és az eseményekből leszűrt tapasztalataihoz.

És lám, mennyit tanult már az idő múlásával. A naponta hallott nyelv, (anyanyelv), és az ismeretek gyarapodásának eredménye lesz, hogy a gyermek most már nem csak a különböző hangszínezetű sírásával juttatja kifejezésre, hogy éhes, álmos vagy éppen más szükséglete van. Ő is jobban meg akarja magát értetni a környezetével. Megszólal, aztán egyre több szót mond, és így megtanul beszélni.

Anyanyelvünkön szólnak hozzánk szüleink, ezen beszélünk gyermekkorunkban, ezen álmodunk, és egyeseknél előfordul, hogy csak ezen káromkodnak. Bár olyan is előfordul, hogy valaki mások nyelvét tekinti anyanyelvének. Az anyanyelv elsajátítása hosszú folyamat. Még idős korunkban is találkozhatunk korábban nem hallott kifejezésekkel, szavakkal.

A kisgyermek továbbképzése már kis versikék, mondókák megtanításával, és életkorának megfelelő képeskönyvekkel, könyvekkel történik, a beszélt nyelv írott, nyomtatott alakjával. A naponta alkalmazott nyelve (először az anyanyelv) elsajátítása számára már az ismeretek bővítését, a környezetébe történő jobb beilleszkedést, egyénisége jobb kibontakozását, mások gondolatainak megértést szolgálják. Iskolai tanulmányaink is az anyanyelvünkön folynak. Magyarországon vannak nemzetiségi alap, közép és felsőfokú iskolák is a más nemzetiségű, de határainkon belül élők anyanyelvének elsajátításához.

Az ember az olvasmányjaiból és az ismeretek elsajátítását segítő hanganyagokból megismerheti például a régi népek füstjeleinek, és az afrikai dobok hangjának jelentéseit. Sőt, a mi korunk közlekedési fény és hangjeleit, melyek előzetes megállapodások alapján kialakított jelek.

Az arc, a kéz - és a test mozdulatai - melyek egyidősek az emberiséggel – is jelek.

Itt a keleti népek táncaira gondolok, s különösen az arab, az indiai és a kínaira. Ki ne ismerné ezeket? Csodálatos finomságú arcjátékkal és technikásan kidolgozott kézmozdulatokkal a táncosok képesek megeleveníteni egész történeteket, régmúlt idők eseményeit a tánc nyelvén, a zene nyelvével aláfestve.

Itt kell megemlítenem a különböző hangszerekkel produkált zenét. Ha arra gondolok, hogy a mai bonyolult összhangzatú zene egykori alapját két csont összeütögetése, vagy két fadarab egymáshoz dörzsölése, vagy az ujjak közé fogott falevéltre ráfújt levegő adta, bizony, nagyot fejlődött a világ. De gondoljanak arra is, hogy milyen sok zeneműben szerepel a vízcsobogás, a szél zúgása, a tenger morajlása, a madarak csevelye. Az ember mindig akkor alkotott nagyot, ha visszatért a természethez, hogy onnan merítsen ihletet.

Ha az emberi beszédben alkalmazott jelekről beszélünk, meg kell említeni a siketnémák jelbeszédét. Ez, a nyelv már nem a kibocsátott hangokon alapul, mert azt a fogyatékos ember nem hallja vagy nem tudja kiejteni. Ez a „beszélt nyelv” nagyon gondosan kimunkált és megtanult jelek rendszere. 2007-ben, Budapesten az Országos Idegennyelvű Könyvtárban, a Nyelvek Európai Napja alkalmából, jelen voltam egy előadáson, melyen a siketnémák jelbeszédét ismertették. A siketnéma jelbeszélő ujaival mutatja a fogalmakat, szavakat, kifejezéseket vagy egész mondatokat is. De mutatja az arca játékaival és az ajakformálással is. Ha arra gondolunk, hogy mennyi nép létezett az emberiség történelme során mely már kihalt a nyelvével együtt, arra is gondolni kell, milyen jó, hogy a nyelvek nem csak a beszélt, hanem írott formában is léteznek. Így, legalább írott emlékünknél marad ezekről a népekről, nyelvekről. Szerencsére az írás, mely a közmegállapodás szerint értelmezhető jelek rendszere, hosszabb időre őrzi meg a gondolatainkat, ismereteinket, mint az egy-egy emberélet alatt az emberi agy, illetve a szájról-szájra terjedő nyelvemlék.

Herodotosz görög (i.e. kb.484-425) író Történelem c. művéből (melyet eszperantó nyelvre Spiros Safian fordított le) az ókori népek sokaságát ismerhetjük meg, és az ókor óta már hány kihalt közülük. Nem tudnánk róluk, ha Herodotosz nem írt volna róluk.

A különböző írásokból ismerhetjük meg például az európai népek eredetét is. Itt idézem a francia szerző szavait magyar fordításban (az eszperantó közvetítésével):

„A legfontosabb történelmi esemény volt a Kaukázus, Irán és Észak India vidéke népeinek megérkezése, melyekből alakultak ki azután a *balti-szláv, szláv, kelta, görög, latin és germán* nyelveket beszélők...Ez kb. 4000 éve történt. Ezt a vándorlást, a korábbi ős-európai nyelvekből a baszk élte túl...Ezt a szó-származástán támasztja alá a bemutatott országneveknél. Például: Franciaország nevéből a francia, a germán frankok törzsi nevéből származik. Oroszország a vörös hajú Varegek országa (Vikingek keleti ága).”

Ősidők óta az írás sok fajtája ismert. Írtak agyagtáblára náddal (Ilyen agyagtábla könyvtár volt az elpusztult Alekszandriai Nagykönyvtár), véstek írásjeleket köre, fára. Írtak papiruszra, papírra. Az ismeretgyarapodás, a technika fejlődését hozta magával. Guttenberg (1394-1468)

német nyomdász találmánya, a mozgatható betűkkel történő könyvnyomtatás, az emberi művelődés fontos tényezőjévé vált.

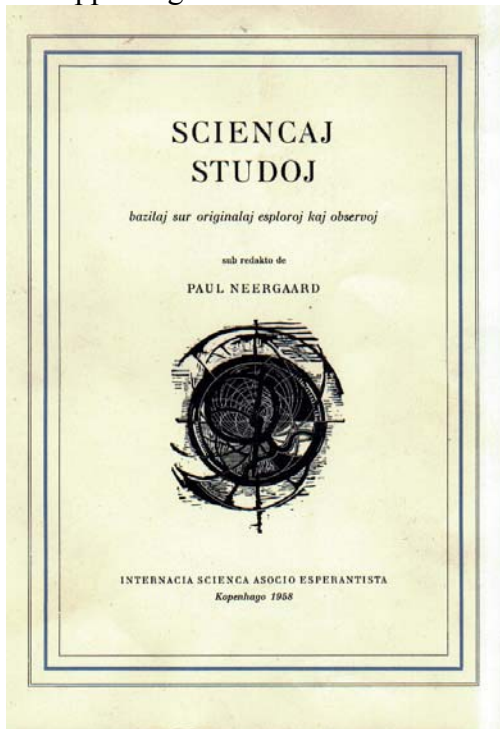
Ennek a könyvnyomtatásnak megindulása Magyarországon, a reneszánsz Itáliából, Rómából 1472-ben Budára érkezett Hess András nevéhez fűződik. Őt Mátyás király alkancellárja, Karai László budai prépost hívta meg. Hess András által 1473-ban kinyomtatott CHRONICA HUNGARORUM című történelmi műve a legrégebbi magyar nyomtatvány.

A nyomtatott szótárak, nyelvkönyvek megkönnyítik a nyelvek elsajátítását.

Írás, írásmód is sokféle van. Ilyen írásmódok többek között például: a rovásírás, a ciril ábécés írás, a latin betűs (nyomtatott és folyóírás), az örmény, a gótikus, írországi, stb. Ezek európai, ma is használt írásmódok is egyben. Mi, magyarok, a latin betűs írásmódot használjuk.

Nekünk európaiaknak érdekes és nehéz nyelv és írás például, a kínai képirás.

A Kopenhágában 1958-ban kiadott SCIENCAJ STUDIOJ (Tudományos ismeretek) című

könyvben olvastam a kínai írásról.

Je Laishi írja ebben a könyvbéli írásában, hogy a kínai hieroglifáknak 3000 évnél hosszabb a története. Éppenúgy mint az ókori egyiptomi írás, a kínai hieroglifák is rajzokból származnak. Az elmúlt évezredek alatt ezek az írásjelek több szerkezeti és írásmódbeli változást szenvedtek, de az alap, a hieroglifa rendszer: változatlan maradt. A kínai hieroglifák szerkezete nagyon bonyolult: minden hieroglifa középarányban 12 vonásból áll. Magában a jelben nem mutatkozik meg a hangzás. Ezért minden jelet külön kell megjegyezni. És a jelek teljes száma több mint 50 000. A napi újságot elolvasni legalább 3500 jelet kell ismerni.

Minden nép a saját kultúrájában maga dönti el milyen írásmódot használ. Ugyanez vonatkozik az egyénre is, aki anyanyelvén kívül más nyelveket is elsajátít.

Szabad a választás. Napjainkban a szakkönyvek a világ nyelvei számát 6-7000-re becsülik.

A legnagyobb nyelv, mivel a legnagyobb nyelvterületen, a legtöbben beszélnek, a kínai. Utána következik az ind nyelven beszélők száma. Az egyes nyelveken beszélők száma – a többi nyelvet használókat is figyelembe véve – néhány száz és több százmillió között mozog. A kínai és az ind nyelven beszélők számát követi az angol, francia, japán, spanyol, német..stb. nyelv.

- Folytatás következik –

Pimasz koldus

Egy kéregető zörget be éjjel kettőkor egy gazdag bankár ajtaján: Kopp! Kopp! Kopp! A gazdag úr főinasával együtt ajtót nyit pongyolában, borzas hajjal.

A résnyire nyitott ajtón át beszél a koldus:

– Csak egy kis pénzt adjon, kérem!

Mire a gazdag:

– Maga megőrült? Éjjel kettőkor? Hogy gondolja? Nem szokás éjjel kettőkor ismeretlen emberekhez csak úgy bezörgetni! Na menjen! Takarodjon! Tanuljon inkább jómodort! Micsoda ember maga? Hogy lehet így viselkedni?

A koldus kissé megbántódva visszaszól:

– Hallja az úr! Én nem oktatom ki, hogyan kell viselkednie egy bankárnak! Hát maga se oktasson ki, hogyan kolduljak!”

Jozef Shamer tréfás történetét eszperantóból fordította: Pásztor Lászlóné

Pál István
A MISKOLCI ESZPERANTÓ MOZGALOM TÖRTÉNETE
- Folytatás –
III. Rész
Újjáéledő Eszperantó csoportok
1945 -1956
Hejőcsabán, Miskolcon, Diósgyőrön

Tagsági díj 500 pengő - Egyesült egyesület.

A délkeleti országrészben már 1944-ben – a harcok megszűnése után – Orosházán Eszperantó Konferenciát tartottak. Budapest felszabadulása után úgy a Magyarországi Eszperantista Munkások Egyesülete, mint a Magyar Országos Eszperantó Egyesület megkezdték működésüket 1945-ben. Legfontosabb teendő volt az iskolai oktatásban az Eszperantó bevezetése. 1946-ban megkezdődött a Magyar Rádió eszperantó nyelvű adása is.

Miskolcon is lassan érlelődött a helyzet az eszperantó csoportok újjáéledésére. Lehóczky Béla újra megkapta a Magyarországi Eszperantista Munkások Egyesületének új tagsági igazolványát 1946 január végén 177. sorszámmal. Tevékenységét lakóhelyén, Hejőcsabán kezdte el. Lehóczky Béla már 1946 január 14-én levelet írt a Munkás Eszperantista Egyesület központjába, ahonnan 5 új tagsági könyvet kért a csoport újjászervezéséhez./ a tagsági díj 500 pengő volt./ Az egyesület egy oldalas 1946 január 20-án kelt válaszlevelét Lehóczky Béla őrizte meg. Az 1946-ban Orosházán, majd 1947-ben Pécsen rendezett országos Eszperantó kongresszuson már elhatározták, hogy a két magyarországi egyesület egybeolvad és együtt működnek tovább.

Ezt a célt ismerték fel Miskolcon, amikor összehívták 1947. július 22- re a miskolci eszperantisták értekezletét, amelyen 30-an vettek részt és Király Lajos elnökölt, Jelen volt Lehóczky Béla is. Határozatban kérték az országos egyesületet a helyi csoport megalakítására. A központi eszperantó nyelvű lap szerint az értekezletet és a csoportalakítást az eszperantó nyelv születésének/1887. július 13/ 60. évfordulójára időzítették. A helyi csoport, vezetőséget választott, melyben elnök: Király Lajos, helyettes elnök: Kozma János, titkár: Lehóczky Béla, pénztáros: Váry Márta, jegyző: Répássy Antal, ügyész: dr.Győry Nagy Lajos.

Tanfolyamok, tanítás - Újabb szünet

A két Eszperantó egyesület egybeolvadása megtörtént és Lehóczky Béla új tagsági könyvet kapott 1948-tól 503. sorszámmal. Még 1948. január 14-én levélben kérte a Borsod megyei tanfelügyelőt az Általános Iskolában Hejőcsabán egy tanteremnek eszperantó tanfolyami célra való átengedését. Az engedélyt megkapta.

Amikor egy miniszteri rendelet 1946-ben engedélyezte a kereskedelmi iskolákban az Eszperantó tanítását, Király Lajos a miskolci kereskedelmi középiskolában felmérte az érdeklődőket, akik 65-en voltak, de a rendelet szerint csak 20 /később 25/ lehetett a tanulók száma.

Rendkívüli tárgyként a tanfolyam 1946. december 15-1947. május végéig tartott és egy hallgató, Nagy Magda a Diákparlamentben nagy sikerű előadást is tartott.

Az 1947. július 22-i miskolci értekezleten újabb kezdő és haladó tanfolyam megtartását is elhatározták, amely az 1946/47 tanévben is sok miskolcival ismertette meg az Eszperantót, amely egész életére kihatással volt. A tanfolyamot Király Lajos vezette.

Az 1947. december 8-i egyesülés után a mozgalom csak szűk keretek között fejlődhetett. Az újjáépítés fontosabb munkái miatt úgy döntöttek, hogy szüneteltetik.

Más források szerint az egyesületet a személyi kultusz éveiben a bizalmatlanság légköre vette körül. Temesi István miskolci vasutas eszperantista, aki 1946-47-ben tanulta meg a nyelvet, a szünetelés idején is tartotta a kapcsolatot a budapesti eszperantista vezetőkkel és így tájékozódott az eseményekről.

Miskolcon kezdik - Tanfolyam és csoport

Eszperantó történeti források szinte kivétel nélkül 1955-56-ra teszik az országban a mozgalom újbóli indulását. Miskolcon a MÁV Járműjavító Üzemben azonban Temesi István már 1954 tavaszán egy eszperantó tanfolyamot szervezett, ugyanakkor „Verda Vojo” néven szórólapokat kezdett szerkeszteni és ugyanezzel a névvel csoportot is alakított a MÁV Járműjavító Üzemi Vállalatnál.

A munkás eszperantista egyesület miskolci csoportjának a vezetője Lehóczky Béla sem várta meg a központi irányítást. 1955. március 4-én egész oldalas folyamodványt írt a Lenin Kohászati Művek Üzemi Bizottságához és hivatkozva a Béke Világtanács stockholmi felhívására, a Szabad Nép 1955. február 24.-i számában megjelent kezdeményezéseket támogató cikkekre 8 fős tanfolyam indításához kért engedélyt. Az ÜB. Elnöke jóváhagyólag tudomásul vette. Temesi István és Lehóczky Béla miskolci kezdeményezése a vasútipari és kohászati üzemekben úttörő volt, az országban, hiszen Budapesten is csak 1955. augusztus 4-én alakult meg az első eszperantó csoport az Engels téren, és szeptember 17-18-án rendeztek először Eszperantó Béke-találkozót. Ekkor alakult meg az un. Országos Eszperantó Tanácsadó Bizottság.

Csoport Diósgyőrben - Elmaradt találkozó

Az 1955 elején kezdett sikeres nyelvtanfolyam után a Lenin Kohászati Műveknél csoport alakult. Ennek címére érkezett már Budapestről 1955 november 13-i keltezéssel a következő szöveggel: „Kedves Eszperantisták! Az Országos Eszperantó Tanácsadó Bizottság 2. teljes ülése forró eszperantistáris üdvözlését küldi. Kívánjuk, hogy a magyar Eszperantó mozgalom

fellendülésében megkezdett helyes úton sok siker és kiváló eredmények segítsék munkájukat....”

Lehóczky Béla 1955. szeptember 2-án egy másik tanfolyamot is indított a Lenin Kohászati Művekben, amelynek Eszperantó szakköri címére tovább érkeznek a levelek, lapok. Az Országos Eszperantó Tanácsadó Bizottság 3. teljes ülése is üdvözölte az LKM Eszperantó szakkörét. Balkányi Pál, Temesi István és Lehóczky Béla számára küldött irásokban őket egy területi Eszperantó Találkozóra ösztönözte.

Az 1956 évben a MÁV Járműjavítóban a tanfolyam és szakkör tagjai széleskörű levelezésbe kezdenek, az üzemi lapban propagandát indítanak, a MÁV kultúrházban békelevél-estet rendeznek ózdi, sárospataki, diósgyőri, hejőcsabai vendégekkel, melyet Czakó Ferenc vezetett. Temesi István beszámol bulgáriai kongresszusi élményeiről szeptemberben, majd 1956. október 27-28-ra Északmagyarországi Eszperantó Találkozót terveznek az Országos Eszperantó Tanács patronálásával. Erre azonban az októberi események miatt nem kerülhetett sor.

A „Verda Vojo” Miskolcon - Az országban egyetlen

A MÁV Erkel Ferenc Kultúrház Eszperantó Szakköre kiadásában Temesi István szerkesztésében jelent meg 1956-ban a „Verda vojo” Eszperantó Hiradó a béke és kultúrmunka szolgálatában. Ezek vezércikkeit Balkányi Pál írta. A sokszorosított lap az egész ország és külföld eszperantó és béke eseményeivel foglalkozott és több országos tudósítótól közölt írásokat.

1956-ban a DIMÁVAG Gépgyárban is szerveznek tanfolyamot és alakítanak szakkört, amelynek titkára Matula Miklós. Tanfolyam indul a miskolci Szakszervezeti Székházban is /Kossuth u. II/

Miskolcon adnak az eszperantó propagandára is. Radnay Vilmos két fő utcai kirakatban helyez el képeslapokat, a nyomdánál könyveket is.

1957 januárjától a „Verda Vojo” nyomatos formában jelent meg Temesi István és Pál István szerkesztésében, Balkányi Pál, Király Lajos és Kozma János közreműködésével először 400, majd 500 példányban. Ahogyan ezt számon tartják, ezekben az években ez volt az egyedüli eszperantó lap Magyarországon.

Észak-magyarországi Eszperantó találkozók

1957 - 1961

Eszperantó tér, Eszperantó forrás, Zámenhof utca

A találkozó Miskolcon Eszperantó tér

Az 1957 év legnagyobb eseménye az I. Északmagyarországi Eszperantó Találkozó Miskolcon 1957. július 13-14-én.. Ezt megelőzően megalakult a Kossuth u. 11. sz. alatt újra 1957 májusában az Eszperantó csoport, és a Rendező Bizottság. Annak ellenére, hogy előtte két héttel Szegeden volt a Dél-magyarországi Találkozó és az országban járvány volt, 150 résztvevő volt jelen. A *Verda Vojo* júliusi száma tele volt miskolci érdekességekkel, jórészt Király Lajos tollából. Az augusztusi számban Temesi István részletes beszámolója következik.

A program szerint az Eszperantó teret Király Lajos avatta fel, ő elnökölt az ülésen, ahol Baghy Gyula, a Magyar Eszperantó Tanács elnöke mondta az ünnepi beszédet. Felszólalt

Márton Lajos, az Országos Eszperantó Tanács főtitkára és Balkányi Pál az Eszperantó Békeszervezet nevében. A vasutasok szakülését Bácskay István vezette. A remek kiállítást Radnay Vilmos rendezte. A találkozón részt vett Kovács Tódor az akkor élő legrégebbi magyar eszperantista is. A találkozóról a Miskolci Rádió és az Észak-magyarország c. ujság is hírt adott. Emelte a találkozó tekintélyét az, hogy az Észak-magyarország hasábjain Király Lajos cikkei jelentek meg az eszperantó nyelv történetéről és irodalmáról. Az országos jellegű találkozó szervező ereje is volt, népes tanfolyam indult újra a MÁV Erkel Ferenc Kultúrházban /Király Lajos vezette 32 fővel/ és megalakult a második Vasutas Eszperantó Szakkör a MÁV Miskolci Igazgatóságában 1957. december 21-én.

A Hazafias Városi Bizottsága és a város Békebizottsága mellett megalakult az Eszperantó Békebizottság is, amelynek vezetésére Dr. Győry Nagy Lajos kapott megbízást.

Találkozó Egerben - Kongresszus Varsóban

Az első észak-magyarországi sikeres eszperantó találkozó után 1958-60.-ban egymást érték az események. E három év alatt két észak-magyarországi találkozó és Varsóban a jubileumi 44. Világkongresszus emelte az Eszperantó Mozgalom rangját. Nemcsak Miskolcon, de Borsod megyében is felgyorsul a szervezeti élet tanfolyamok, szakkörök keretében.

1958 szomorú eseménnyel kezdődött. Január 3-án elhunyt Kozma János, aki már 1911-től eszperantista, a miskolci csoportnak is tagja, a Verda Vojo munkatársa.

Márciusban a Vasutas Kultúrházban önálló eszperantó szobát avatnak fel, a városi szakkör gyűjtést indít az Eszperantó téri márványtábla költségeire.

Szeptembertől a városi szakkör „Miskolca Esperantisto” címmel sokszorosított tájékoztatót ad ki. Kiadják Király Lajos Eszperantó nyelvtanát. A vezetőség 1958-ban: Elnök: Király Lajos, titkár: Solticzky Lajos, pénztáros Váry Márta, Az 1958. október 4-5-én Egerben megrendezett II. Északmagyarországi Találkozó a három miskolci eszperantó csoport számos tagja is megjelent és vizsgát tett. A vizsgáztató Baghy Gyula volt. 1959 a vezetőség újjáalakulásának az éve. A szakszervezeti városi csoportnál elnök Király Lajos, szervező titkár Pál István, titkár dr. Ádám Menyhért, gazdasági ügyek Váry Márta. A Verda Vojo vasutas csoportnál elnök Temesi István, titkár Czakó Ferenc, pénztáros Árvay Gyula.

Edelényben és Sajóbáonyban a miskolci csoport küldötte Pál István vezet eszperantó tanfolyamot és előadást tart az Eszperantóról a miskolci Bélyeggyűjtő-körben. A Verda Vojo Temesi István szerkesztésében rendszeresen megjelenik. A Vasutas Eszperantó Szakosztálynál 16 vasutas eszperantó csoport működik, ebből kettő Miskolcon.

1959 december 15-én az Eszperantó téren felavatták az új márványtáblát. A megemlékező beszédet Solticzky Lajos mondta.

- folytatás következik -

Északmagyarország – magyar irodalom

Régióink kulturális életének alakítói közül az elmúlt évben megismerkedhettek Domahídi Klára íróval, akinek - Az ördög nem alszik - című novelláját mutattuk be.

Most ismerkedjenek meg a férjével a saját életrajza alapján, aki a Magyar Alkotók Internetes Társaságának elnöke:

A fénykép festmény és Simon M. Veronika alkotása

Szabó Sándor

1970. november 14-én születtem Miskolcon.

Általános iskolámat Kisgyőrben, a szakközépiskolát Kazincbarcikán végeztem.

1988-tól írok verseket.

1992-től 12 évig gyakoroltam különböző harcművészeteket.

1997-től HAT (Hegyaljai Alkotók Társulása) tag vagyok, 2001-től a MAIT (Magyar Alkotók Internetes Társulása Közhasznú Egyesület) elnöke. 2008-tól tagja vagyok az Író kilenceknek, az Élő magyar írók, költők nemzetközi körének.

Önállóan kiadott kötetem címe az Érzelmek nevet viseli.

Díjaim: Lindák Mihály-díj (2006), Alkotói közösségünkért-díj arany fokozata (2006), Szerencs város és a HAT díszoklevele (2006).

A következő antológiákban szerepeltek verseim: Úttalan utakon (HAT, 1998), Nyitott kapuk előtt (HAT, 2003), Fényszületés (MAIT, 2003), Fény és árnyék (MAIT, 2004), Éneklem a tavaszt (MAIT, 2005), Nyitott szívvel (MAIT, 2006), Égtájak (HAT, 2007), Lázadó dalnok (HAT-MAIT, 2007).

2006-tól fotózással is foglalkozom.

Díjaim: "Nyitott szívvel" c. fotópályázat I. díj az "Időlenség" c. fotómmal (2006), a II. Tarcali HAT-MAIT Alkotótábor kiállításán a zsűri III. díja (2006), "Lázadó dalnok" c. fotópályázat III. díj (2007).

Szabó Sándor: Őszi hajnal

Halovány holdsarló
szeli a gomolygó felhőket
a tétován pislogó
csillagok ölében.

Sűrű cseppeket izzadva
csorbul az éle,
szikráit szórva
villám szökken az égre.

Fel-felvillan a táj:
a büszke templomtorony,
a rozsdás gesztenyefák,
a lúci vasútállomás.

Vonat fűjtat dühösen,
marja a síneket,
a peronon fáradt emberek
széttépett álmaikon keseregnek.

(dsc00067-Időtlenység), A következő kiállításunk május 21-én Kisgyőrben lesz 17 órakor a Faluházban, ott lesz kiállítva.

Díjaim: "Nytított szívvel" c. fotópályázat I. díj az "Időtlenység" c. fotómmal (2006), a II. Tarcali HAT-MAIT Alkotótábor kiállításán a zsűri III. díja (2006), "Lázadó dalnok" c. fotópályázat III. díj (2007).

Tatai Nemzetközi Vasutas Eszperantó Baráti Találkozó programja
(2890 Tata, Fáklya u.4. Öreg-Tó Club Hotel és Ifjúsági Tábor, 2008. június 27-29.)

2008. június 27. (péntek):

délután:

- érkezés a vasútállomásra,
- vacsora,
- fakultatív program: Víz, Zene, Virág Fesztivál programjai

2008. június 28. (szombat):

reggeli

délelőtt:

- városnézés (Öreg tó, Cseke tó magyar-eszperantó nyelven)
- fakultatív program: Víz, Zene, Virág Fesztivál programjai

ebéd

délután:

- látogatás Bábolnára (híres bábolnai ménés, arborétum, kocszi múzeum, csikótelep megtekintése),
- fakultatív program: Víz, Zene, Virág Fesztivál programjai

este:

- vacsora,
- Dunakanyar Mazsorett és Showtánc Együttes fellépése,
- Egressy Kórus fellépése,
- borkóstoló,
- tombola,
- fakultatív program: Víz, Zene, Virág Fesztivál programjai
-

2008. június 29. (vasárnap):

délelőtt:

- reggeli
- Országos Vasutas Eszperantó Egyesület munkaülése
- fakultatív program: Víz, Zene, Virág Fesztivál programjai

ebéd

délután:

- hazaindulás

Tata és Környéke Eszperantó Egyesület

Szájról, szájra

Fiatal házasok voltunk. Az - az ötletünk támadt: jó lenne felvenni egy népi mesélő meséjét magnóra. Így közvetlenül élvezhetnénk a mesemondást is. Boldogkőváralján egy kicsi házba küldtek bennünket mondván, hogy ott a néni igen szeret beszélni.

A kapu nyitva volt. Hallóztunk, de senki sem jött elénk. Végül, hátul a sövény mögött egy öreg nénit pillantottunk meg. A tyúkjait etette. Hívogatására, a kiszórt finom csemegére még néhány veréb is oda szállt nagy sietve. Amikor megfordult, akkor látott meg minket a sötét ruhás, fejkendős néni, amint ott álldogáltunk.

Köszöntöttük, bemutatkoztunk, elmondtuk miért keressük. Egy darabig csak nézett bennünket, aztán szótlanul megindult előttünk. Ki a tyúkudvarból. Bement a házba. Két székkal tért vissza. Láttuk, hogy tiszta kötényt öltött. Intett, hogy üljünk le. Ő a ház melletti padkára ült, hátát a házacska falának támasztva. Mi vele szemben helyezkedtünk el. Kicsit furcsálltuk, hogy a beszédes néni ilyen csendes. De aztán megszólalt.

Szóval, valami régi mesét szeretnének hallani? Lehet igaz történet is? Nem baj ha szomorú? Mi mondtuk, hogy azt is szívesen meghallgatjuk.

Jól van, – mondta. Ezt már majdnem elfelejtettem, mert még sohasem meséltem el senkinek. Ezt még az öreg szülém regélte el. Ő is a szüléjétől hallotta. Ez szájról szájra járt a családjában.

Belekezdett, de egy idő múlva intett, hogy a magnó zavarja, kapcsoljuk ki. Mit tegyünk? A kérdés számunkra parancs volt. Kikapcsoltuk. Ezután a mesélést újra kezdte. Mi pedig csendben hallgattuk a réges régi történetet.

Még akkor játszódott ez az esemény, amikor Boldogkővárának urai kiskirályok voltak. A vár ura a kislányát királykisasszonynak szólíttatta. Szolgák hada leste minden óhajukat és parancsukat. A kisasszony volt a várúr szeme fénye, mert a szeme olyan volt mint a nyári ég, a haja pedig, mint a Boldogkő vára körül lengedező árvalányhaj. Imádta őt a vele együtt játszó jobbágy fiú is. A kisasszony gyakran hallgatta elmélázva a jobbágyfiú furulyázását. Olyankor kékebb volt az ég, dúsabbnak tűnt a rét, aranylóbbnak a kalászt érlelő szántó.

A kis királykisasszony ha sétálni ment és a legénynek kellett kísérnie, a kicsi madarakat ő mindig előcsalogatta füttyével, csokrot szedett neki az éppen virágot nyitott kökörtől, hunyorból, vagy ibolyából. Hogy sáros ne legyen a cipellője, ingét terítette a lába elé. A fiú az életét adta volna érte, annyira szerette a kislány kedves mosolyát, tisztán csengő kacagását. Ha a zord apa nem látta, a cicákat együtt simogatták, súgtak, búgtak. Jó barátok voltak.

Az idő múlt és a kisasszonyka eladósorba került. Egy nap atyja bejelentette, hogy kisasszony lányát megkérték és egy pár nap múlva meglesz a kézfogó. A várkisasszony szerette volna megismerni előbb a vőlegényét, de erre nem volt módja. Csak egyszer láthatta messziről. Elrémult, amikor az öregembert meglátta. Nem akart a felesége lenni, mivel ő ifjú, erős karú bátor hitvesről, szerelemről ábrándozott. Addig beszélt a jobbágyfiúnak, amíg az beleegyezett a szökésbe. Az öröket kicselezve sikerült is megszökniük, de gyalogosan nem juthattak messzire, mert a várból messze el lehetett látni, lóval hamar utól lehetett érni őket.

Úttalan utakon menekültek. Éjjel mentek, nappal igyekeztek pihenni a fák és bokrok összehajló lombja alatt. Az utak tüskéje megtépte ruhájukat, a patak kövei felvérezték a lábukat, a bokrok összekarmolták arcukat, karjukat. Vadon nőtt gyümölcsöket ettek, mivel kicsiny kenyérből hamar elfogyott. A Szerencs patak völgyében egy ligetes helyen amint ledőltek volna pihenni, akkor fogták el őket. A kisasszonyt nyeregbe emelte a lovas hajdúk vezetője, de a legény kezét összekötötték, nyeregkápához erősítve vonszolták hazáig. Őt sötét, pince tömlőbe lökték, a kisasszonyt menyegzőre öltöztették. Amint megvolt a dínom-dánom, az új házaspár felkerekedett, hogy hazatérjen távoli otthonába. A kaput még nem

érték el, amikor valami zaj hallatszott mögöttük. Akkor hozták kiterítve a jobbágy fiút. Testi, lelki szenvedésének egy besurrano kis kígyó vetett véget és az akkor marta meg, amikor a zárkába belökték és ő éppen ráesett.

A történet után a kis öreg néni könnyes szemmel még sokáig nézett maga elé. Aztán könnyét letörölve arra kért bennünket, hogy történetével aztán jól sáfarkodjunk

A Boldogkő Vára (Wikipédia)

ÉSZAKMAGYARORSZÁGI HÍR

Pásztor László, Pásztor Lászlóné H-3530. Miskolc, Király u.25. 2/2.

Tel.: + 36 70 206 1739

Tel.: + 36 70 570 8895

E-Mail: pasztor.laszlo4@chello.hu

Weblap: <http://kiralylajos.extra.hu>

MSN: pasztor.laszlo4@chello.hu